

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

NGUYỄN TRUNG KIÊN

**GIẢI PHÁP TÀI CHÍNH PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG
CÁC KHU CÔNG NGHIỆP TỈNH BẮC GIANG**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI - 2016

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

NGUYỄN TRUNG KIÊN

**GIẢI PHÁP TÀI CHÍNH PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG
CÁC KHU CÔNG NGHIỆP TỈNH BẮC GIANG**

Chuyên ngành : Tài chính - Ngân hàng

Mã số : 62.34.02.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: 1. PGS, TS. NGUYỄN TRỌNG THẢN

2. PGS, TS. NGÔ VĂN HIỀN

HÀ NỘI - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan bản luận án là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận án là trung thực và có nguồn gốc rõ ràng.

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

Nguyễn Trung Kiên

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
Lời cam đoan	i
Mục lục.....	ii
Danh mục các chữ viết tắt.....	v
Danh mục các bảng	vi
Danh mục các hình	vii
MỞ ĐẦU	1
Chương 1: TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU	6
1.1. NHỮNG KẾT QUẢ ĐÃ NGHIÊN CỨU TRONG NƯỚC.....	6
1.2. VỀ CÁC NGHIÊN CỨU CỦA NƯỚC NGOÀI	12
1.3. SỰ KHÁC BIỆT CỦA LUẬN ÁN SO VỚI CÁC NGHIÊN CỨU TRƯỚC ĐÂY	15
TIÊU KẾT CHƯƠNG 1	15
Chương 2: KHU CÔNG NGHIỆP VÀ GIẢI PHÁP TÀI CHÍNH PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG KHU CÔNG NGHIỆP	17
2.1. KHU CÔNG NGHIỆP	17
2.1.1. Khái niệm	17
2.1.2. Phân loại khu công nghiệp	20
2.1.3. Vai trò của khu công nghiệp	21
2.1.4. Những tác động không tích cực từ việc phát triển các khu công nghiệp.....	23
2.2. PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG KHU CÔNG NGHIỆP	25
2.2.1. Phát triển.....	25
2.2.2. Phát triển bền vững	26
2.2.3. Phát triển bền vững các khu công nghiệp.....	27
2.2.4. Các tiêu thức đánh giá sự phát triển bền vững của khu công nghiệp	29
2.3. GIẢI PHÁP TÀI CHÍNH PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG CÁC KHU CÔNG NGHIỆP	37
2.3.1. Khái niệm giải pháp tài chính phát triển bền vững khu công nghiệp.....	37
2.3.2. Tác động của các giải pháp tài chính đến sự phát triển bền vững các khu công nghiệp.....	40

2.3.3. Nội dung và cơ chế sử dụng các giải pháp tài chính phát triển bền vững các khu công nghiệp	42
2.4. KINH NGHIỆM CỦA MỘT SỐ QUỐC GIA VÀ ĐỊA PHƯƠNG TRONG VIỆC SỬ DỤNG GIẢI PHÁP TÀI CHÍNH ĐỂ PHÁT TRIỂN CÁC KHU CÔNG NGHIỆP	59
2.4.1. Kinh nghiệm của Đài Loan	59
2.4.2. Kinh nghiệm của Trung Quốc	60
2.4.3. Kinh nghiệm của tỉnh Vĩnh Phúc.....	62
2.4.4. Bài học cho Bắc Giang trong việc sử dụng các giải pháp tài chính để phát triển các khu công nghiệp	64
TIÊU KẾT CHƯƠNG 2.....	66
Chương 3: THỰC TRẠNG SỬ DỤNG GIẢI PHÁP TÀI CHÍNH PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG CÁC KHU CÔNG NGHIỆP TỈNH BẮC GIANG	67
3.1. ĐẶC ĐIỂM TỰ NHIÊN, KINH TẾ XÃ HỘI TỈNH BẮC GIANG	67
3.2. THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN CÁC KHU CÔNG NGHIỆP TỈNH BẮC GIANG	70
3.2.1. Quá trình hình thành phát triển	70
3.2.2. Đặc điểm của các khu công nghiệp Bắc Giang	71
3.2.3. Thực trạng phát triển của các khu công nghiệp theo các chỉ tiêu phát triển bền vững	74
3.2.4. Đánh giá chung về quá trình phát triển của các khu công nghiệp Bắc Giang	87
3.3. THỰC TRẠNG SỬ DỤNG CÁC GIẢI PHÁP TÀI CHÍNH ĐỐI VỚI VIỆC PHÁT TRIỂN CÁC KHU CÔNG NGHIỆP BẮC GIANG.....	89
3.3.1. Các giải pháp tài chính của Nhà nước	89
3.3.2. Thực trạng giải pháp tài chính của các công ty đầu tư hạ tầng công nghiệp.....	116
3.3.3. Thực trạng giải pháp tài chính của các công ty thứ cấp	120
3.4. ĐÁNH GIÁ VIỆC SỬ DỤNG CÁC GIẢI PHÁP TÀI CHÍNH ĐỐI VỚI VIỆC PHÁT TRIỂN CÁC KHU CÔNG NGHIỆP BẮC GIANG.....	122
3.4.1. Một số thành quả cơ bản	122

3.4.2. Một số hạn chế trong việc xây dựng và triển khai các giải pháp tài chính.....	124
3.4.3. Nguyên nhân của những hạn chế.....	128
TIÊU KẾT CHƯƠNG 3.....	133
Chương 4: GIẢI PHÁP TÀI CHÍNH PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG CÁC KHU CÔNG NGHIỆP TỈNH BẮC GIANG	135
4.1. ĐỊNH HƯỚNG VÀ MỤC TIÊU PHÁT TRIỂN KINH TẾ XÃ HỘI CỦA TỈNH GIAI ĐOẠN 2015-2025	135
4.1.1. Định hướng phát triển kinh tế xã hội giai đoạn 2015-2025	135
4.1.2. Mục tiêu phát triển kinh tế xã hội giai đoạn 2015-2025.....	136
4.2. QUAN ĐIỂM VÀ MỤC TIÊU SỬ DỤNG CÁC GIẢI PHÁP TÀI CHÍNH PHÁT TRIỂN CÁC KHU CÔNG NGHIỆP CỦA TỈNH ĐẾN 2020.....	136
4.2.1. Quan điểm sử dụng các giải pháp tài chính phát triển các khu công nghiệp	136
4.2.2. Mục tiêu sử dụng các giải pháp tài chính phát triển các khu công nghiệp	138
4.3. MỘT SỐ GIẢI PHÁP TÀI CHÍNH PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG CÁC KHU CÔNG NGHIỆP TỈNH BẮC GIANG.....	140
4.3.1. Nhóm giải pháp tài chính của Nhà nước	140
4.3.2. Nhóm giải pháp tài chính của các công ty hạ tầng công nghiệp.....	162
4.3.3. Nhóm giải pháp tài chính của các doanh nghiệp thứ cấp.....	166
4.3.4. Nhóm các giải pháp khác	174
TIÊU KẾT CHƯƠNG 4.....	179
KẾT LUẬN	181
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN	183
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	184
PHỤ LỤC.....	190

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Bộ KH & ĐT	: Bộ Kế hoạch và Đầu tư
BQL	: Ban quản lý
BVMT	: Bảo vệ môi trường
CNH, HĐH	: Công nghiệp hoá, hiện đại hóa
DDI	: <i>Domestic Direct Investment</i> - Đầu tư trực tiếp trong nước
DVHTKD	: Dịch vụ hỗ trợ kinh doanh
FDI	: <i>Foreign Direct Investment</i> - Đầu tư trực tiếp nước ngoài
GTSX	: Giá trị sản xuất
KCN, KCX, KKT	: Khu công nghiệp, Khu chế xuất, Khu kinh tế
Ngân hàng VDB	: Ngân hàng Phát triển Việt Nam
NHTM	: Ngân hàng thương mại
NSDP	: Ngân sách địa phương
NSNN	: Ngân sách nhà nước
NSTW	: Ngân sách Trung ương
PTBV	: Phát triển bền vững
SXCN	: Sản xuất công nghiệp
Thuế GTGT	: Thuế giá trị gia tăng
Thuế TNCN	: Thuế thu nhập cá nhân
Thuế TNDN	: Thuế thu nhập doanh nghiệp
Thuế XNK	: Thuế xuất nhập khẩu
UBND	: Ủy ban nhân dân

DANH MỤC CÁC BẢNG

Trang

Bảng 3.1. Cơ cấu kinh tế của Bắc Giang giai đoạn 2010-2014	67
Bảng 3.2. Các khu công nghiệp tỉnh Bắc Giang ..	Error! Bookmark not defined.
Bảng 3.3. Đặc điểm các KCN tỉnh Bắc Giang, 2015	Error! Bookmark not defined.
Bảng 3.4. Diện tích và tỷ lệ lấp đầy của các KCN tỉnh Bắc Giang, 2015	Error! Bookmark not defined.
Bảng 3.5. Tổng số dự án và số vốn đăng ký, vốn thực hiện 2014-2015	Error! Bookmark not defined.
Bảng 3.6. Kết quả hoạt động sản xuất kinh doanh, XNK của các KCN (2010-2015)	Error! Bookmark not defined.
Bảng 3.7. Tình hình nộp NSNN của các KCN, 2015	Error! Bookmark not defined.
Bảng 3.8. Danh mục các dự án kêu gọi đầu tư giai đoạn 2011-2015 (Lĩnh vực Công nghiệp - Năng lượng).....	Error! Bookmark not defined.
Bảng 3.9. Tổng số tiền thuê đất miễn, giảm cho các KCN từ 2010-2015	Error! Bookmark not defined.
Bảng 3.10. Chi từ NSNN để xây dựng một số hạng mục của các KCN	Error! Bookmark not defined.
Bảng 3.11. Giá cho thuê mặt bằng ở các KCN tỉnh Bắc Giang	Error! Bookmark not defined.
Bảng 3.12. Phí bảo trì ở các KCN tỉnh Bắc Giang	Error! Bookmark not defined.

DANH MỤC CÁC HÌNH

Trang

Hình 3.1. Bản đồ các KCN tỉnh Bắc Giang	Error! Bookmark not defined.
Hình 3.2. Nộp ngân sách Nhà nước của các KCN 2010-2015	Error! Bookmark not defined.
Hình 3.3. Đánh giá về khung chính sách đối với KCN	Error! Bookmark not defined.
Hình 3.4. Đánh giá về chính sách thuế của các doanh nghiệp và tổ chức	Error! Bookmark not defined.
Hình 3.5. Sự cần thiết sửa đổi chính sách thuế thu nhập doanh nghiệp	Error! Bookmark not defined.
Hình 3.6. Mức độ cần thiết sửa đổi chính sách thuế xuất nhập khẩu	Error! Bookmark not defined.
Hình 3.7. Quan điểm về đầu tư NSNN để hỗ trợ xây dựng các KCN	Error! Bookmark not defined.
Hình 3.8. Hình thức đáp ứng nhu cầu nhà ở của công nhân KCN Bắc Giang	Error! Bookmark not defined.
Hình 3.9. Quan điểm về việc chính quyền đầu tư NS xây dựng nhà ở cho công nhân KCN ở Bắc Giang	Error! Bookmark not defined.
Hình 3.10. Chính quyền địa phương tham gia phát triển hệ thống dịch vụ hỗ trợ kinh doanh.....	Error! Bookmark not defined.
Hình 3.11. Đánh giá khả năng cung cấp thông tin và cung ứng lao động cho các KCN tại Bắc Giang	Error! Bookmark not defined.
Hình 3.12. Phương thức di chuyển, đi lại của công nhân các KCN Bắc Giang	Error! Bookmark not defined.
Hình 3.13. Mức độ cần thiết phát triển phương tiện công cộng phục vụ miễn phí cho công nhân các KCN tỉnh Bắc Giang	Error! Bookmark not defined.
Hình 3.14. Mức độ cần thiết sử dụng ngân sách để hỗ trợ cho nông dân trong việc đào tạo, chuyển đổi ngành nghề, ổn định cuộc sống	Error! Bookmark not defined.
Hình 3.15. Đánh giá về chính sách tín dụng tại Bắc Giang	Error! Bookmark not defined.
Hình 3.16. Mức độ cần thiết sửa đổi chính sách tín dụng tại Bắc Giang	Error! Bookmark not defined.
Hình 4.1. Quan điểm về việc chính quyền đầu tư ngân sách xây dựng nhà ở cho công nhân KCN ở Bắc Giang.....	157
Hình 4.2. Mức độ cần thiết sửa đổi chính sách tín dụng.....	160

MỞ ĐẦU

1. Sự cần thiết của đề tài

Bắc Giang là một tỉnh trung du và miền núi có điều kiện kinh tế khó khăn, đang trong quá trình phát triển và chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng tích cực, nâng cao tỷ trọng công nghiệp và dịch vụ. Vì thế, việc phát triển các khu công nghiệp (KCN) là một chủ trương đúng đắn của các cấp chính quyền địa phương trong những năm qua, nhằm nâng cao tỷ trọng công nghiệp, tạo cơ sở để phát triển dịch vụ. Trong chiến lược phát triển kinh tế hướng về công nghiệp dịch vụ, các cấp chính quyền ở Bắc Giang đã lấy các KCN làm nòng cốt. So với nhiều địa phương khác trên cả nước, Bắc Giang phát triển các KCN chậm hơn khá nhiều, mới chỉ khoảng hơn 10 năm kể từ khi KCN đầu tiên được xây dựng [47]. Bên cạnh những thành quả đã đạt được từ chủ trương đúng đắn này, việc phát triển các KCN của tỉnh Bắc Giang hiện nay đang phải đối mặt với nhiều vấn đề cần giải quyết nhằm đảm bảo sự phát triển bền vững (PTBV), trong đó nổi bật có một số vấn đề sau:

Thứ nhất, các KCN hầu hết tập trung chủ yếu ở các trung tâm kinh tế (đô thị của địa phương), nằm cạnh trục đường quốc lộ 1A, 1B (trục đường huyết mạch chạy qua địa bàn tỉnh), hoặc những khu vực có điều kiện thuận lợi; trong khi các yếu tố cơ sở hạ tầng khác chưa được phát triển tương xứng.

Thứ hai, hiệu quả hoạt động kinh doanh của các KCN còn thấp và đang có xu hướng bị giảm sút, đặc biệt là khi mở rộng quy mô. Một trong các nguyên nhân dẫn đến tình trạng này là trong quy hoạch, đầu tư phát triển các KCN của tỉnh chưa tính đến các yếu tố đảm bảo sự PTBV.

Thứ ba, các tiêu chuẩn về bảo vệ môi trường, PTBV đang không ngừng được nâng cao, trong khi tình trạng ô nhiễm môi trường tại các KCN đang tăng mạnh và chưa có giải pháp khắc phục đủ mạnh, có hiệu quả và mang tính lâu dài.

Thứ tư, hệ thống các chính sách nhằm phát triển bền vững các KCN chưa đồng bộ, thiếu vắng và bất cập. Một trong những bất cập lớn nhất đó là hệ thống các công cụ và giải pháp tài chính chưa được xây dựng và áp dụng hiệu quả.